

מראי מקומות - בבא בתרא קכ"ג

נותנו ליורשיו, ודאי אין שייך בה תורת בכורה, שהרי לא יורשה בכלל, אלא ניתן להם במתנה. ופי' בשיעורי ר' שמואל (נ') דהי' כוונתו ליתן להם כמו שהי' ניתן להם אם היו יורשים אותה, ולכן שפיר צריכין לברר מה יהי' דינו בענין ירושה. ועוד תי' ר' יונה, דשפיר הוה ידע המקשה דיכולים לתרץ דמיירי במכירי כהונה, ולכן לא הי' ק' דאינו של האב בכלל, ורק הי' ק' דמ"מ ראוי הוא, שהרי לא הי' נשחט בחיי אביהם. והק' בשיעורי ר' שמואל (שם) ע"ז, הא קודם שנשחט לא הי' לה דין מתנות כהונה בכלל, וא"כ מה שייך בכלל לומר בה דין מכירי כהונה. וכ' דאם אמרי' דטעם של מכירי כהונה הוא משום דהו"ל מתנה מועטת, אז שפיר שייך שיהי' הבטחה זו חל גם קודם שנשחט, אבל אם הביאור הוא שעשו את שאינו זוכה כזוכה, א"כ מה שייך בכלל מכירי כהונה קודם שחטיטה, והניח בצ"ע.

(ה) **הכא במכירי כהונה עסקינן - פרשב"ם**, דהיינו דהבעלים מזכין להכהנים זיכוי גמור אף קודם שיתנו להם, ולכן כיון דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין, נמצא דאף קודם שהורמו כלל הרי הם ממש כל הכהנים. ותוס' פי' דמכירי כהונה מתנה מועטת היא, ולכן אסור לחזור בו. וביאר בשיעורי ר' שמואל (נ"א) דאע"פ שאינו אלא איסור לחזור, ולכא' דומה להלואה דחייב לשלם, ובהלואה אמרי' דראוי הוא, מ"מ שאני הכא, דכיון דהאיסור חל על חפץ מסויים, לכן שפיר נחשב מוחזק אצלו בהא גרידא דאסור לחזור (וע"ש עוד שהוסיף דאולי הכא יש עוד סברא, דבעצם הוי מצוה ממונית על חפץ זה גופא, רק דאין ב"ד כופין ע"ז, ולכן הי' מותר לחזור, אבל עכשיו שנחשב מתנה מועטת, ממילא אסור לחזור, והוי של הכהן ממש, ובזה דחה ראיית הקצות לצירור דנשבע ליתן מתנה לחבירו, ע"ש). אולם הק' הקובץ **שעורים** (שע"ד), דכיון דסכ"ס יכול לחזור בו, איך שייך להורישו לבניו, וגם איך שייך להקנותו, כדאי' בגיטין דף ל', הרי אין שייך להקנות דבר שאינו שלו. ולכן פי' דכוונת תוס' דהו"ל הקנאה לגמרי, אולם בתנאי

(א) **ומאי צניעות היתה בה ברחל, וכו' - פרש"י במגילה (יג):** דהצניעות היתה שלא יתפרסם הדבר שמסרה לה הסימנין. וע' בבב' יהודיע שם דהק' דלכא' אי"ז צניעות אלא רחמנות וגמ"ח. ולכן הוא ביאר דהצניעות היתה דיעקב לא ראה רחל לכל הז' שנים, דאם הי' רואה אותה, ודאי הי' מכירה אף בלילה.

(ב) **לא הוה ידע לה עד ההיא שעתה - ויש להק',** א"כ לכא' הו"ל קידושי טעות. וכן הק' החזקוני (בראשית כ"ט, כ"ה) ותי' "ויש לומר משידע שהיא לאה, בעל לשם קידושין". וע"ע בדרך שיחה (להגרי"ח קניבסקי), דתי' דלא הי' מקח טעות משום דבדיעבד הסכים [ומשמע דבכל מקח טעות הוי רק זכות חזרה, ולא דלא הי' מעשה קנין כלל, ואכמ"ל].

(ג) **הניח להן אביהן פרה מוחכרת או מושכרת ביד אחרים וכו' - כ' התוס' רי"ד,** דמשמע מדברי הרשב"ם דביאר דמה דיולדה הוא ציור אחרת, ולא קאי אהא דמוחכרת או מושכרת ביד אחרים, והשבח במוחכרת ומושכרת הוא השכירות גופא. והק' ע"ז התורי"ד, א"כ מהו קו' הגמ' בהמשך, רועה באפר מיבעיא, הרי בהא דרועה באפר כבר הי' העובר בחיי אבוהון, רק דאח"כ השביח, משא"כ השכירות לא בא אלא לאחר מיתת אבוהון. ולכן הוא פי' דציור א' הוא, דהשבח הוא מה שיוולדה, והציור הוא או דהי' רועה באפר, או דהי' מוחכרת ומושכרת ביד אחרים. ולפי"ז, כל המח' הוא רק בשבח שהתחיל בחיי אביהן, אבל שכירות הפרה, שהוא לגמרי לאחר מיתת אביהן, ודאי אין הבוכר נוטל בזה. וע"ע בר' יונה (ד"ה תנו) דכ' דהא דמוחכרת ומושכרת מיירי בין לענין הולד ובין לענין השכירות.

(ד) **ואי דלא אתי לידי אבוהון ראוי הוא - הק' ר' יונה,** לכא' הקו' הוא יותר מזה, לא רק דראוי הוא, אלא דאי"ז ממון האב בכלל. ותי' דאולי מיירי דהתנה הבעל הבית לתתן לאבוהון, ולכן ודאי יתנם אח"כ ליורשיו, אבל הק' דעכ"פ ראוי הוא. ותי' זו צ"ב קצת, שהרי אם קיבל ע"ע ליתנה להאב, וגם ליורשיו, הרי אם

בריטב"א דכ' על דרך זה, דכל זמן שהן מחוברין בגוף הבהמה, אין שייך לומר דהוי מחוסר אמנה במה שאינו נותנו לכהן (שהוא ביאר דהא דמכירי כהונה הוא משום מחוסרי אמנה), ולכן צריך להא דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו. אולם כ' דהנכון הוא דאי"ז באמת משום דין מתנות שלא הורמו, אלא לשון מושאל הוא, ובאמת הו"ל משום דין מכירי כהונה (וכהתוס' רי"ד, אלא דמ"מ גרסי' לי').

(ח) **מוקדשין לאו ידי' ניהו- פרשב"ם**, כגון חטאות ואשמות. וע' ברש"ש שהעיר דדין ירושה לא שייך בחטאות ואשמות, שהרי חטאת שמתו בעלי' אזלא למיתה, ואשם רועה ויפלו דמיו לנדבת ציבור, ולכן פי' הרש"ש דמיירי בעולות ואביהן הי' כהן, ונפק"מ לענין עורות.

דיכול לחזור ממתנתו כל זמן שלא ניתן לו בפועל. וא"כ, נמצא דשפיר יכול להקנותו, דאם לבסוף לא יחזור הבעלים ממתנתו, שפיר נקנה להקונה. ור' יונה כ' דעשו את שאינו זוכה כזוכה, ולכן אינו יכול לחזור בו, דהוי כשלו ממש. והעיר בשר"ש שם דלכאור' בגיטין (ל). מבואר דאין הגמ' רוצה לאוקים כר' יוסי דעשו שאינו זוכה כזוכה, שהרי דעת יחידאה היא, ותי' דע"כ ר' יונה ס"ל כשי' הריטב"א בגיטין שם, דכ"ע מודו שיש תקנה מיוחדת במכירי כהונה לעשות את שאינו זוכה כזוכה. וע"ע ברש"י בגיטין (שם) דפי' דשאר כהנים מסחי דעתייהו ממנו, וממילא הו"ל כאילו כבר אתי לידיו. וביאר הדברי **יחזקאל** (נ"ח, ה') דכיון דממון השבט הוא, אלא דיד כולם שוים בו, שוב כיון דשאר כהני מסחי דעתייהו מיני', ממילא שלו הוא לגמרי.

(ו) **קסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין- כ' הרש"ש דמהגמ' וכן מהרשב"ם** משמע דאם כבר הורמו לא הי' רבותא כלל. ולמה לא פי' דהא גופא דמכירי כהונה הוי כאילו הוא שלו, ובפרט למש"כ תוס', דאף דאסור לו לחזור, מ"מ אם רוצה יכול לחזור, ומ"מ נחשב מוחזק, דלכאור' זה חידוש גדול הוא. ותי' דאם לא הי' רוצה לאשמעין אלא דין דמכירי כהונה, הו"ל לאשמעין כן בתרומת ומעשרות, ומאי איריא דקתני זרוע ולחיים וכו', אלא משמע דגם רוצה לאשמעין חידוש זה, דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין.

(ז) **קסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין- הק' ר' יונה**, מה שייך כאן מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין, הרי הזרוע וכו' ניכרים והורמים מאליהם, ומה שייך לומר שלא הורמו. וע' בתוס' רי"ד דכ' דבאמת בספרים מדוייקים ליתא הא דמתנות שלא הורמו וכו', דאין שייך כאן (ולפ"ז מיושב קו' הרש"ש דלעיל, כמובן). וע' בר' יונה במש"כ לתרץ, וכוונתו אינו ברור כ"כ, והאילת השחר ביאר דכוונת ר' יונה לומר דכל זמן דאין המתנות מופרשים משאר הבהמה, צריכין להכלל דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין, אע"פ שניכרין. וע'